

Ostatni Światowy Kongres Estetyki w Tokio był pierwszym w nowym stuleciu i pierwszym w kraju kultury pozaeuropejskiej. Refleksją nad dorobkiem Kongresu dzieli się z nami jego główny organizator, prezydent IAA – prof. Ken-ichi Sasaki. Tę, rekapitułującą i zarazem mającą prognostyczny charakter, wypowiedzią inicjujemy dyskusję na temat KONDYCJA ESTETYCZNA. Prosimy o nadsyłanie własnych przemyśleń, polemik i uwag.

Redakcja

Ken-ichi Sasaki

Kongres w Tokio 2001 – próba interpretacji

W odpowiedzi na prośbę Profesor Krystyny Wilkoszewskiej chciałbym odnieść się do ogólnych tendencji w estetyce na początku nowego wieku, w stopniu, w jakim zostały one odzwierciedlone w większości referatów wygłoszonych na XV Międzynarodowym Kongresie Estetycznym, który odbył się na przedmieściach Tokio w Makuhari w sierpniu 2001 roku. Jako Przewodniczący Komitetu Organizacyjnego przywiązywałem szczególną wagę do wspólnej wymowy kongresu. Jestem przekonany, że kongres powinien eksponować raczej wspólnotowy aspekt aniżeli być jedynie okazją do wyrażenia osobistych przekonań. Bez względu na specyfikę każdego wystąpienia, setki referatów zebrane w całość winny ukazywać – niczym z lotu ptaka – główne tematy zainteresowań naszej dyscypliny, zwiastując nowe orientacje estetyki w nowym wieku. Kongres był wyjątkową sposobnością ku temu by wskazać taką ogólną perspektywę: był pierwszym międzynarodowym kongresem w nowym wieku i każdy uczestnik czuł i być może do tej pory odczuwa powagę globalnych przemian cywilizacyjnych.

Z tego też powodu wydaje się konieczne objęcie refleksją wszystkich wystąpień. Przeczytałem właściwie około trzystu abstraktów (nie pełnych artykułów) i w wystąpieniu podsumowującym zaprezentowałem ogólne spojrzenie na wspólne dokonanie, jakim był tokijski kongres. Oczywiście moje podsumowanie miało charakter osobisty. Ale ów indywidualny koloryt wypowiedzi nie był wyrazem własnych upodobań (uczestnicy musieli wybrać spośród wszystkich referatów od 20 do 30, które chcieli wysłuchać), tylko sposobu interpretacji faktów. Ostatecznie wyodrębniłem 6 tematów, które w moim przekonaniu dominowały na kongresie.

Były to następujące zagadnienia:

1. *Ciało, Biologiczne uwarunkowania, Aisthesis*. Problem dotyczy płaszczyzny naszych odniesień do świata. Powinniśmy zapewne pamiętać, że tradycyjne zainteresowanie filozofii kierowane było w stronę bądź zewnętrznego przedmiotu bądź ku wnętrzu, a nie ku temu, co pomiędzy nimi. Do tej kategorii należą tematy takie, jak: ciało, kostium, kinestezja oraz empatia. Akt twórczy jest także rozważany z tej perspektywy.
2. *Estetyka i etyka*. Puryzm pozostaje poza aktualnymi trendami, estetyka zmierza w kierunku rozważań w kontekście życia codziennego. (Używam terminu etyka w tym znaczeniu). Nie tylko takie filozoficzne pojęcia jak podmiot, wspólnota oraz twórczość są reinterpretowane w tym duchu, ale także w większości rozważań nad sztuką próbuje się przedstawić dzieła sztuki w ich społecznym, kulturowym i historycznym kontekście.
3. *Globalizacja i odrębność kulturowa*. Globalizacja w estetyce jest dostrzegana szczególnie w reklamie, programach telewizyjnych oraz modzie. Takie tendencje są wywołane przez międzynarodowy przemysł kulturalny. Większość uczonych jest krytycznie do nich nastawiona: niektórzy domagają się zachowania odrębności kulturowych, podczas gdy inni kładą nacisk na komunikację pomiędzy kulturami, co w sposób naturalny wiąże się z badaniami nad „heterokulturowością”.
4. *Realność, Czas i przestrzeń*. „Co jest realne?”, pytanie to stanowi jedną z fundamentalnych kwestii naszych czasów. Hermeneutyka, prawda estetyczna oraz sprawa realności obrazów to klasyczne tematy odnoszące się do tego pytania. Jakkolwiek problem ten jest rozważany szczególnie w relacji do tzw. cyberprzestrzeni i wirtualnej rzeczywistości, to estetyczna transformacja czasu i przestrzeni jest także godnym uwagi zjawiskiem.
5. *Środowisko*. Jeśli weźmiemy pod uwagę to pojęcie w szerokim sensie, to wszystkie wyżej wymienione tematy mieściłyby się w ogólnym problemie dotyczącym środowiska. Natomiast pośród sztuk architektura, ogrodnictwo i rzeźba pozostają w specyficznym odniesieniu do środowiska. Z filozoficznego punktu widzenia zarówno różnica pomiędzy dwoma podobnymi pojęciami – natura i środowisko – jak i stan środowiska w wieku globalizacji wydają się istotne.
6. *„Transludzka” estetyka uniwersum*. Podczas gdy pojęcie „środowisko” wciąż przynależy do homo-centricznego postrzegania świata właściwego modernizmowi, znajdujemy także „transludzką” perspektywę w estetyce. Piękno natury oraz estetyka żywiołów i pór roku reprezentuje właśnie tego typu zainteresowanie. Jeśli sztuka zmonopolizowała nowoczesną estetykę, to piękno mogłoby być centralnym tematem takiej „transludzkiej” estetyki, ponieważ piękno wykracza poza zainteresowanie człowiekiem.

Jest sprawą oczywistą, że powyższe tematy w pierwszym rzędzie wymagają rozważań w kontekście obecnego stanu globalnej cywilizacji. Nie powinniśmy jednakże zapominać, że filozoficzne rozważania są wspierane niezmienną akademicką tradycją analizy klasycznych tekstów.

Thum. L.B.

Hellenistyczne Towarzystwo Estetyczne zostało założone przez grupę wybitnych greckich filozofów, artystów i uczonych na IV Międzynarodowym Kongresie Estetycznym w 1960 roku w Atenach. *Spiritus movens* tego przedsięwzięcia był Panayotis Michelis, profesor National Technical University w Atenach, a w czasie powstania Towarzystwa członek Comité International d'Esthétique. Michelis jako aktywnie działający architekt, teoretyk sztuki i filozof przyczynił się do rozślawienia Towarzystwa zarówno w Grecji, jak i poza jej granicami. Był on pierwszym prezesem Towarzystwa aż do swojej śmierci, tj. do roku 1969. Był także pierwszym redaktorem głównego organu Towarzystwa, periodyku *Chronika Aisthetikes / Annales d'Esthétique / Annals for Aesthetics*, oraz reprezentował Towarzystwo na międzynarodowych stowarzyszeniach i kongresach.

Po jego śmierci Naczelnym Sekretarzem Towarzystwa oraz redaktorem periodyku została jego żona, malarka Effie Michelis. W 1979 roku utworzyła ona Fundację Panayotis and Effie Michelis, która po śmierci założycielki w 1984 roku została w całości przekazana Towarzystwu. Fundacja Panayotis and Effie Michelis ma te same cele co Hellenistyczne Towarzystwo Estetyczne, jest głównym jego sponsorem i we współpracy z nim wydaje *Annales d'Esthétique / Annals for Aesthetics*. Fundacja mieści w swoim gmachu także specjalizującą się w dziedzinie estetyki bibliotekę, jak i archiwum International Association of Aesthetics. Obecnym prezesem Hellenistycznego Towarzystwa Estetycznego jest Profesor Dionysis A. Zivas.

Spośród różnorodnych działań prowadzonych przez Towarzystwo w ciągu ostatnich 10 lat należy wymienić: Anglo-Hellenistyczne Sympozjum *Aesthetics in Education, Culture and Tradition* (Ateny 1994, we współpracy z British Society for Aesthetics), Anglo-Hellenistyczne Sympozjum na ten sam temat (Oksford 1996, we współpracy z British Society for Aesthetics), Francusko-Hellenistyczne Sympozjum zatytułowane *L'art comme contestation* (Ateny 1997), konferencję *Children and Aesthetic Education* (Ateny 1996), sympozjum *The Question of Art Today* (Ioannina 1998, zorganizowane przez profesor Georgię Apostolopoulou, która również zredagowała „Proceedings”), konferencję *Aesthetics and Education* (Komotini 2001), oraz Pierwszy Śródziemnomorski Kongres Estetyczny (Ateny 2000). Towarzystwo także współorganizowało dwa międzynarodowe sympozja International Federation of Landscape Architects (IFLA). Sprawozdania z powyższych kongresów były opublikowane przez Fundację Michelis.

Obecni członkowie zarządu Towarzystwa to: Profesor Dionysis A. Zivas (prezes), architekt, profesor emerytowany National Technical University w Atenach, drugi wiceprezes International Association for

Początki łódzkiej estetyki związane są z działalnością prof. Mieczysława Wallisa. Przybył on do Łodzi po II wojnie światowej i objął stanowisko kierownika Zakładu Estetyki w powstającym Uniwersytecie. Od 1965 roku, po przejściu prof. Wallisa na emeryturę, estetykę połączoną z elementami historii sztuki wykladała prof. Wanda Nowakowska, pracująca wówczas jako adiunkt w Katedrze Filozofii. Przez wiele lat jej zainteresowanie estetyką było bardzo wyraźne. Należała do Komitetu Redakcyjnego „Studiów Estetycznych”. W coraz większym stopniu skłaniała się jednak ku historycznym badaniom nad sztuką. Natomiast w kierunku rosnącego zainteresowania estetyką ewoluowała działalność naukowa prof. Tadeusza Pawłowskiego. Jako uczeń Janiny i Tadeusza Kotarbińskich zainteresowania swe skierował początkowo ku metodologii nauk przyrodniczych. Później, w latach sześćdziesiątych, w coraz większym stopniu, zajmował się metodologią humanistyki, aby od początku następnej dekady poświęcić się przede wszystkim estetyce. Program badawczy prof. Pawłowskiego polegał na próbie przeniesienia na grunt tej dziedziny założeń metodologicznych wywodzących się ze szkoły lwowsko-warszawskiej. Początkowo w książkach dotyczących aspektów filozoficznych współczesnej humanistyki pojawiały się rozdziały poświęcone pojęciom piękna, kiczu, krytycznej analizie propozycji estetyki matematycznej, informacyjnej, semiotyczno-strukturalnej. Pracą w pełni poświęconą fundamentalnym problemom estetyki stały się „Wartości estetyczne” (wydanie polskie – 1987; wydanie angielskie – 1989).

W 1977 utworzona została w Uniwersytecie Łódzkim Katedra Estetyki. Kierownikiem został prof. Pawłowski, natomiast pracowali w niej używając wkrótce stopnie doktorskie Jadwiga Ciszewska, Ludwika Gabszewicz, Jacek Szerzenowicz i Grzegorz Sztabiński. Prof. Pawłowski był przeciwnikiem estetyki, jak to określał „metafizycznej”. Uważał, że dziedzina ta powinna mieć empiryczne oparcie odnosząc się do sztuki, zwłaszcza najnowszej, najtrudniejszej do zbadania, oraz precyzować znaczenia stosowanych pojęć. Nie narzucał jednak swym podwładnym własnej koncepcji, pozwalając im korzystać z różnych źródeł inspiracji.

Ważnym wydarzeniem dla łódzkiego środowiska estetycznego były wykłady i seminaria prowadzone w latach osiemdziesiątych w Uniwersytecie Łódzkim przez prof. Stefana Morawskiego. Zdecydowanie rozszerzyły one horyzonty uczestników i przyczyniły się do integracji młodych filozofów zajmujących się estetyką z przejawiającymi podobne zainteresowania przedstawicielami innych kierunków, którzy również przychodzili na te niezwykle ciekawe zajęcia.

W związku z chorobą prof. Pawłowskiego, od 1993 roku kierownikiem Katedry Estetyki został prof. Grzegorz Sztabiński. Od 1999 roku pełni funkcje kuratora tej katedry, gdyż równocześnie kieruje Katedrą Historii Sztuki. Prowadzone pod jego kierunkiem badania cechuje koncentracja na filozoficznych zagadnieniach sztuki nowoczesnej. Dużo miejsca zajmują też dociekania na temat postmodernizmu. Koncentrują się one zarówno na twórczości artystycznej jak i roli reklamnej czy mody we współczesnej kulturze. Wśród mło-

Aesthetics, zdobywca medalu Europa Nostra oraz nagrody Gottfrieda von Herdera, Theresa Pentzopoulou-Valalas (wiceprezes), emerytowana profesor Faculty of Philosophy of the University w Thesalonikach oraz członek korespondent Ateńskiej Akademii, delegatka Hellenistycznego Towarzystwa Estetycznego w International Association for Aesthetics, Popi Zora (główny sekretarz) honorowy dyrektor Greek Folk Art Museum w Atenach, dr Linos Benakis (skarbnik) dyrektor Institute for Greek Philosophy w Ateńskiej Akademii, George L. Anagnostopoulos, architekt, były prezes IFLA, wiceprezes Fundacji Panayotis and Effie Michelis oraz prezes Panhellenic Association of Landscape Architects (PHALA), Catherine Kremezi, architekt, profesor National Technical University w Atenach, Maria Pattichi, filolog i pisarka, archeolog Agnes Peristeraki oraz wybitny kompozytor George Sisilianos, zdobywca nagrody Gottfrieda von Herdera.¹

Georgia Apostolopoulou, University of Ioannina, Grecja

Thum. L.B.

¹ Więcej informacji na ten temat zobacz: T. Pentzopoulou-Valalas, „Hellenic Society for Aesthetics”, International Association for Aesthetics, *Newsletter*, No. 23 – Autumn 2002, Editor: Ernest Ženko, p.3-5.

dych pracowników i doktorantów wyróżniają się mgr Agnieszka Gralińska-Toborek, mgr Wioletta Kazimierska-Jerzyk, mgr Szymon Iwanowski. W Wyższej Szkole Humanistyczno-Ekonomicznej zajęcia z estetyki prowadzi dawny doktorant w Katedrze Estetyki dr Łukasz Zaorski-Sikora.

Problemami estetyki zajmują się też niektórzy pracownicy Instytutu Teorii Literatury, Teatru i Sztuk Audiowizualnych UŁ. Od niedawna Zakładem Teorii Kultury kieruje tam prof. Anna Zeidler-Janiszewska. Estetyczne aspekty sztuk medialnych rozważa chętnie prof. Ryszard W. Kluszczyński, filmu – prof. Andrzej Zalewski, awangardy – prof. Grzegorz Gazda.

W Akademii Sztuk Pięknych problemy estetyki układane są przez pracowników Zakładu Teorii i Historii Sztuki, którym kieruje prof. G. Sztabiński. Spośród artystów zatrudnionych w uczelni interesują się nimi prof. Aleksandra Mańczak, prof. Ryszard Hunger i prof. Wiesław Karolak. W Akademii Muzycznej estetykę wykłada dr J. Szerszenowicz.

Ważnym miejscem integracji samodzielnych pracowników naukowych z różnych uczelni jest Wydział VI „Sztuk i nauk o sztuce” Łódzkiego Towarzystwa Naukowego kierowany przez prof. W. Nowakowską. Pod jego auspicjami wydawany jest rocznik poświęcony teorii i historii różnych dziedzin sztuki, publikowany w językach kongresowych (dominuje angielski). Do 1998 roku ukazywał się jako *Bulletin de la Societe des Sciences et des Lettres de Łódź*, seria: *Recherches sur les arts*. Od 1999 roku nosi tytuł *Art Inquiry. Recherches sur les arts*. Redagują go Grzegorz Sztabiński (red. naczelny) i Ryszard W. Kluszczyński. Zamieszczane były w nim teksty autorów polskich oraz badaczy z Anglii, Niemiec, Słowenii, Stanów Zjednoczonych i Ukrainy.

Grzegorz Sztabiński

INFORMACJE

KONFERENCJE

1. Ogólnopolska konferencja *Ontologia sztuki. Sztuka ontologii*, Galeria Zachęta, Warszawa, dn. 13-14.03.2003, organizowana przez Samorząd Studencki UW pod opieką naukową prof. dr hab. I. Lorenc i dr M. Gołębiewskiej.
2. Konferencja *Pamięć Szoah – współczesne reprezentacje*, Centrum Konferencyjne UŁ, ul. Kopcińskiego 16/18, Łódź, dn. 12-14.05.2003. Organizatorami są: Instytut Teorii Literatury, Teatru i Sztuk Audiowizualnych UŁ, Wydział Politologii UMCS i Instytut Kulturoznawstwa UAM. Celem konferencji jest zdiagnozowanie współczesnego sposobu funkcjonowania pamięci o Zagładzie w szeroko pojętej przestrzeni publicznej – zarówno w wymiarze przedstawień artystycznych, w kontekście medialnym, jak i w dyskursie historiograficznym, etycznym, teologicznym i politycznym obecnej doby. Kierownik naukowy: prof. dr hab. Anna Zeidler-Janiszewska.
3. Konferencja naukowa *Ikony niewidzialnego*, Wydział Teologiczny UO, ul. Drzymały 1a, Opole, dn. 15-16.05.2003. Organizatorzy: Katedra Teatru, Filmu i Nowych Mediów, Katedra Egzegezy Ksiąg Nowego Testamentu UO.
4. XXX Ogólnopolska Konferencja Estetyczna *Etnoestetyka. Estetyki kultur pozaeuropejskich*, Kraków – Przegorzały, dn. 15-17.05.2003. Organizator: Zakład Estetyki IF UJ.
5. Międzynarodowa konferencja *The Aesthetics of Agriculture*, dn. 05-08.08.2003, Hame Polytechnic Lepaa, Finlandia.
6. Międzynarodowa konferencja „*Theoria Aesthetica*” – *Theodor Adorno 1903-2003*, Belo Horizonte, dn. 09-12.09.2003, Universidade Federal de Minas Gerais, Brazylia.
7. Sesja naukowa z okazji 185 lat ASP w Krakowie *Wobec przyszłości. Dzieje i historia krakowskiej Akademii jako projekt...*, Kraków dn. 26-29.11.2003.
8. XVI Międzynarodowy Kongres Estetyczny *Changes in Aesthetics*, Rio de Janeiro, Brazylia, dn. 18–23.07.2004, Universidade Federal de Rio de Janeiro.

PUBLIKACJE

Wydane:

1. Barański J., *Sztuka jako nieporozumienie. O estetycznych dylematach sztuki i jej doświadczeniu*, Oficyna Wydawnicza Atut, Wrocław 2002.
2. Böhme G., *Filozofia i estetyka przyrody. W dobie kryzysu środowiska naturalnego*, tłum. J. Merecki, Oficyna Naukowa, Warszawa 2002.
3. *Co to jest architektura? Antologia tekstów*, red. A. Budak, Bunkier Sztuki, Kraków 2002.
4. *Drogi i ścieżki filozofii kultury. Miscellanea dedykowane Profesor Teresie Kostyrko przez przyjaciół i współpracowników dla uczczenia jej działalności akademickiej*, red. J. Kmita, J. Sójka, A. Zeidler-Janiszewska, Wydawnictwo Fundacji Humaniora, Poznań 2002.
5. Dziński G., *Sztuka u progu XXI wieku*, Wydawnictwo Fundacji Humaniora, Poznań 2002.
6. Dziński B., *Główne kontrowersje estetyki współczesnej*, PWN, Warszawa 2002.
7. *Estetyka czterech żywiołów: ziemia, woda, ogień, powietrze*, red. K. Wilkoszewska, Universitas, Kraków 2002.
8. *Estetyka reklamy*, red. M. Ostrowski, Art-Tekst, Kraków 2002.
9. Frydryczak B., *Świat jako kolekcja. Próba analizy estetycznej natury nowoczesności*, Wydawnictwo Fundacji Humaniora, Poznań 2002.
10. Giżycki M., *Słownik kierunków, ruchów i kluczowych pojęć sztuki drugiej połowy XX wieku*, Słowo/Obraz Terytoria, Gdańsk 2002.
11. Jaroszyński P., *Metafizyka i sztuka*, Polskie Wydawnictwo Encyklopedyczne, Radom 2002.
12. Kiereś H., *Sztuka wobec natury*, Polskie Wydawnictwo Encyklopedyczne, Radom 2002.
13. Kita B., *Miedzy przestrzeniami. O kulturze nowych mediów*, Rabid, Kraków 2003.
14. Kowalczyk I., *Ciało i władza. Polska sztuka lat 90*, Sic!, Warszawa 2002.
15. Kowalczyk I., *Niebezpieczne związki sztuki z ciałem*, Galeria Miejska Arsenał, Poznań 2002.
16. Kuryluk E., *Art mon amour. Szkice o sztuce*, Sic!, Warszawa 2002.
17. *Magistro et amico amici discipulique. Lechowi Kalinowskiemu*, red. J. Gadomski, A. Małkiewicz, A. Różyczka-Bryzek, K. Żurowska, Wydawnictwo UJ, Kraków 2002.
18. Mróz P., *Sztuka jako projekt. Filozofia i estetyka Maurice'a Merleau-Ponty'ego*, Księgarnia Akademicka, Kraków 2002.
19. Nerczuk Z., *Sztuka a prawda. Problem sztuki w dyskusji między Gorgiaszem a Platonem*, Wydawnictwo UW, Wrocław 2002.
20. Nowak J. A., *Świat człowieka. Znak, wartość, sztuka*, Columbin, Kraków 2002.
21. Stróżewski Wł., *Wokół piękna. Szkice z estetyki*, Universitas, Kraków 2002.
22. Szczeklik A., *Katharsis: o uzdrowicielskiej mocy natury i sztuki*, Znak, Kraków 2002.
23. *Sztuka w poszukiwaniu sensu*, red. R. Chyżyński, J. Jasińska, T. Szkołut, Wydawnictwo UMCS, Lublin 2002.
24. *Wiek ekranów. Przestrzenie kultury widzenia*, red. A. Gwóźdź, P. Zawojski, Rabid, Kraków 2002.
25. Witkiewicz S. I., *Nowe formy w malarstwie i wynikające stąd nieporozumienia. Szkice estetyczne*, PIW, Warszawa 2002.
26. Żyłko B., *Sztuka w świecie znaków*, Słowo/Obraz Terytoria, Gdańsk 2002.

Wkrótce:

1. *Art Transforming Life, Aesthetics of Wł. Tatarkiewicz*, red. A. Kuczyńska, Wydawnictwo IFIS UW, Warszawa.
2. Bieszczad L., *Kryzys pojęcia sztuki. Filozoficzno-estetyczne koncepcje sztuki Th. W. Adorna, H. G. Gadamera, A. C. Danto*, Wydawnictwo UJ, Kraków.
3. Borowska M., *Raj – miejsce czy droga? O późnośredniowiecznych wyobrażeniach raju w sztuce i literaturze religijnej*, Świat Literacki, Warszawa.
4. *Dramaty wielokulturowości: tożsamość, różnica, inny*, red. W. Kalaga, Wydawnictwo UŚ, Katowice.
5. *Filozofia zła*, red. Ł. Zaorski-Sikora, Zeszyty Naukowe WSHE, Łódź.
6. Margolis J., *Czym, w gruncie rzeczy, jest dzieło sztuki?*, red. naukowy przekładu K. Wilkoszewska, tłum. W. Chojna, K. Guźalski, M. Jakubczak, K. Wilkoszewska, Universitas, Kraków.
7. *Sklepanie rozbitych luster*, red. I. Lorenc, Wydawnictwo IFIS UW, Warszawa.
8. Stróżewski Wł., *Estetyka*, Aureus, Kraków.
9. *Sztuka i edukacja dla Europy*, red. T. Szkołut, Wydawnictwo UMCS, Lublin.
10. *Żydz w lustrze dramatu, teatru i krytyki*, red. E. Udalska, Wydawnictwo UŚ, Katowice.

PROJEKTY BADAWCZE

1. Projekt badawczy „Uniwersalizm sztuki a twórczość enklaw artystycznych”. Zespół Badawczy – Katedra Historii Sztuki i Katedra Estetyki UŁ pod kier. prof. dr hab. G. Sztabińskiego. Fundusze Prorektora ds. Nauki UŁ.

DOKTORATY, HABILITACJE I PROFESURY

1. 24.09.2002 – publiczna obrona pracy doktorskiej mgr Anny Wolińskiej (Uniwersytet Warszawski), zatytułowanej: *Status poznawczy symbolu w sztuce*. Promotor prof. dr hab. Alicja Kuczyńska.
2. 25.11.2002 – uzyskanie stopnia doktora habilitowanego przez dr Zbigniewa Taranienkę (Uniwersytet Warszawski), temat pracy: *Świadomość artysty jako przedmiot badań estetycznych*.

3. 9.12.2002 – nadanie tytułu profesora dr hab. Iwone Lorenc (Uniwersytet Warszawski).
4. 17.12.2002 – publiczna obrona pracy doktorskiej mgr Ewy Bogusz (Uniwersytet Warszawski), zatytułowanej: *Sztuka i filozofia w poglądach A. C. Danto*. Promotor prof. dr hab. Alicja Kuczyńska.
5. 11.03.2003 – publiczna obrona pracy doktorskiej mgr Małgorzaty Cymorek (Uniwersytet Śląski), zatytułowanej: *Estetyka filozoficzna w XVIII i XIX wieku w Niemczech. Źródła, założenia, krytyka wybranych teorii*. Promotor prof. dr hab. Józef Bańka.
6. 27.03.2003 – kolokwium habilitacyjne dr Piotra Mroza (Uniwersytet Jagielloński). Recenzenci: prof. dr hab. Maria Gołaszewska, prof. dr hab. Teresa Kostyrko, prof. dr hab. Anna Zeidler-Janiszewska.

W przygotowaniu:

1. Dr Bohdan Misiuna (Zakład Estetyki UW) – rozprawa habilitacyjna *Filozofie afirmacji istnienia*.
2. Dr Maria Ordynska (Zakład Estetyki UW) – rozprawa habilitacyjna poświęcona problemowi estetycznie walentnych narracji, realizujących poetykę mimesis. Próba odpowiedzi na pytanie o to, jakie formy abstraktów narracji były przyjmowane przez M. Foucaulta i L. Wittgensteina.
3. Dr Michał Ostrowicki (Zakład Estetyki UJ) – rozprawa habilitacyjna *Koncepcyjna teoria sztuki*.
4. Dr Piotr Przybysz (AMW, Gdynia) – rozprawa habilitacyjna dotycząca poglądów estetycznych S. Morawskiego.
5. Mgr Dariusz Górski (Zakład Estetyki UW) przygotowuje pracę doktorską na temat *Filozoficzne aspekty tańca jako przedmiotu estetycznego*. Promotor prof. dr hab. I. Lorenc.
6. Mgr Alicja Głutkowska (Instytut Nauk o Kulturze UŚ) przygotowuje rozprawę doktorską pod tytułem *Wyobrażenia i jej manifestacje w sztuce*. Promotor prof. dr hab. K. Wilkoszewska.
7. Mgr Katarzyna Guczalska (Zakład Estetyki UJ) przygotowuje rozprawę doktorską zatytułowaną *Państwo jako dzieło sztuki. Piękno i wolność w filozofii Hegla*. Promotor prof. dr hab. K. Wilkoszewska.
8. Mgr Maria Łuszczynska (Zakład Estetyki UW) przygotowuje rozprawę doktorską pod tytułem *Poezja jako filozofia w poglądach Philipa Sidney'a*. Promotor prof. dr hab. A. Kuczyńska.
9. Mgr Magdalena Malska (Instytut Filozofii UJ) przygotowuje rozprawę doktorską na temat *Dzieło taneczne i jego wartości*. Promotor prof. dr hab. J. Lipiec.
10. Mgr Magdalena Pisarek (Zakład Estetyki UW) pracuje nad rozprawą doktorską pod tytułem *Wittgensteinowska teoria gier językowych w ujęciu Jean-François Lyotarda*. Promotor prof. dr hab. I. Lorenc.
11. Mgr Tomasz Poller (Zakład Estetyki UJ) przygotowuje rozprawę doktorską zatytułowaną *Estetyka Adama Mickiewicza*. Promotor prof. dr hab. K. Wilkoszewska.

STAŻE, STYPENDIA, WYJAZDY ZAGRANICZNE

1. Dr Krzysztof Guczalski (Zakład Estetyki UJ) od 10.2002-03.2003 odbywał staż naukowy w Miami w USA (University of Miami).
2. Mgr Dariusz Górski (Zakład Estetyki UW) - stypendium Cot – Tutelle (stypendium Rządu Francuskiego i stypendium Rektora UW).
3. Mgr Katarzyna Kasia (Zakład Estetyki UW) – od października 2003 stypendium na uniwersytecie w Turynie.

WYKŁADY, DYSKUSJE I PROMOCJE

1. Dn. 16.10.2002 w „Bunkrze Sztuki” w Krakowie odbyła się promocja książki pod redakcją Andrzeja Gwoźdźdza *Wiek ekranów. Przestrzenie kultury widzenia*, Rabid, Kraków 2002. W dyskusji nad książką wzięli udział: prof. Andrzej Gwoźdź, prof. Antoni Porczak, dr Józef Robakowski, dr Anita Skwara, prof. Edward Zajicek.
2. Dn. 13.11.2002 w „Bunkrze sztuki” w Krakowie odbyła się promocja książki pod redakcją Michała Ostrowickiego *Estetyka reklamy*, Art–tekst, Kraków 2002. W dyskusji wzięli udział: dr Michał Ostrowicki, prof. Andrzej Pitrus, prof. Antoni Porczak, prof. Krystyna Wilkoszewska.
3. Dn. 18.12.2002 w „Bunkrze sztuki” w Krakowie odbyła się promocja książki Władysława Stróżewskiego *Wokół piękna. Szkice z estetyki*, Universitas, Kraków 2002. Gośćmi spotkania byli: prof. Lech Kalinowski, prof. Marek Stachowski, prof. Mieczysław Tomaszewski, Adam Zagajewski.
4. Dn. 10.02.2003 w Instytucie Historii Sztuki UAM prof. Griselda Pollock (Uniwersytet w Leeds) wygłosiła wykład „Towards a Virtual Feminist Museum: Time, Space and the Archive”.
5. Dn. 21.02.2003 w Ośrodku Edukacji Kulturowej GCK w Katowicach prof. Klaus Ove-Kahrmann (rektor Uniwersytetu Sztuki w Bielefeld, Niemcy) wygłosił wykład „Praca z własną przeszłością – biografia estetyczna”.
6. Dn. 27.02.2003 w Instytucie Filozofii UJ na zaproszenie Zakładu Estetyki prof. Petra von Morstein (University of Calgary, Kanada) wygłosiła wykład „Beauty and Justice – Art and Morality”.
7. Dn. 18.03.2003 w „Bunkrze Sztuki” w Krakowie odbyła się promocja książki Marcina Giżyckiego *Słownik kierunków, ruchów i kluczowych pojęć sztuki drugiej połowy XX wieku*, Słowo / Obraz Terytoria, Gdańsk 2002. W dyskusji wzięli udział: prof. Marcin Giżycki, prof. Maria Hussakowska-Szysko, prof. Krystyna Wilkoszewska.
8. Dn. 28.03.2003 w Zakładzie Estetyki IF UJ dr Maria Popczyk (Instytut Nauk o Kulturze UŚ) wygłosiła odczyt „Miejsce dla sztuki”.
9. Dn. 24.04.2003 w Zakładzie Estetyki IF UJ dr Monika Bakke (UAM) wygłosiła odczyt „O formach przyjemności w sztuce”.

10. Dn. 25.04.2003 o godz. 16.30 w Centrum Konferencyjnym w Łodzi (ul. Kopcińskiego 16/18) prof. dr hab. Grzegorz Sztabiński (w ramach Festiwalu Nauki, Techniki i Sztuki, organizowanego przez: Łódzkie Towarzystwo Naukowe, Urząd Miasta Łodzi oraz Konferencję Rektorów Łódzkich Uczelni Wyższych, pod hasłem: *W poszukiwaniu prawdy*, dn. 24-29.04.03) wygłosił wykład „Strzebiński i jego uczniowie”.
11. 30.10.2002-28.05.2003 w Górnośląskim Centrum Kultury w Katowicach odbywa się cykl wykładów, prowadzonych przez pracownika ASP w Krakowie, dr Grzegorza Sztwiernię (środy, godz. 9.30 i 11.30) poświęconych sztuce współczesnej (konceptualizm, działania dosłowne- happening, performance, socjoplastyka, zagadnienia higieny estetycznej – sztuki oczyszczającej świat, sztuki ciała i origami, zagadnienia związane z artystą, krytykiem, twórcą, prezentacje poszczególnych sylwetek artystów).
12. Od września do grudnia 2003 w Sosnowieckim Centrum Sztuki Zamek Sielecki odbędą się pod patronatem PTE „Zamkowe Spotkania z Estetyką”, dotyczące istoty estetyki, obszaru jej zainteresowań. Planowane w formie corocznych edycji.
13. Wykłady wygłoszone w ramach otwartego seminarium prowadzonego przez prof. dr hab. Annę Grzegorzczuk w Instytucie Kulturoznawstwa UAM:
 Prof. dr hab. Krystyna Wilkoszewska, „Estetyka w czasach bez piękna” (18.11.2002);
 Prof. dr hab. Grzegorz Dziamiński, „Globalizacja a kultura audiowizualna” (16.12.2002);
 Prof. dr hab. Grzegorz Sztabiński, „Czy pojęcie »sztuka« jest nam jeszcze potrzebne?” (13.01.2003);
 Prof. dr hab. Iwona Lorenc, „Emancypacja oka” (24.02.2003).

WAŻNIEJSZE WYDARZENIA ARTYSTYCZNE

1. **Biuro Wystaw Artystycznych, Katowice:**
 – wystawa *Pablo Picasso. W drodze Picasso – od Miro do Lichtensteina*, 29.11.2002-19.01.2003. Wystawa grafik Picassa oraz grafik najwybitniejszych artystów XX wieku: Enrico Bija, Josepha Beuysa, Christo, Roya Lichtensteina, Joana Miro, Henry Moore’a, Claesa Oldenburgera, Roberta Rauschenberga, Guntera Ueckera, Victora Vasarely, Andy Warhola;
 – wystawa monograficzna Jerzego Panka (1918-2001), 23.06.-20.07.2003, grafika, drzeworytnika, malarza, rysownika, członka Międzynarodowego Stowarzyszenia Artystów Drzeworytu XYLON;
 – *5 Triennale Grafiki Polskiej, Katowice 2003*, 13.09.-12.10.2003. Wystawa konkursowa towarzysząca Międzynarodowemu Triennale Grafiki w Krakowie;
 – *4 Międzynarodowe Spotkania Sztuki, Katowice 2003*, 16-19.09.2003. Multimedialna wystawa prezentująca najciekawsze postawy młodych i uznanych artystów z całego świata, zajmujących się sztuką nową.
2. **Muzeum Historii, Katowice:** wystawa *Pałam chęcią Jej asymetrii*, 25.02.-6.04.2003. Pastele, rysunki, portrety fotograficzne oraz dokumenty dotyczące Eugenii Wyszomirskiej-Kunickiej według Stanisława Ignacego Witkiewicza.
3. **Muzeum Śląskie, Katowice:** *Leon Wyczółkowski: wystawa monograficzna w 150 rocznicę urodzin*, 15.03-18.05.2003.
4. **Bunkier Sztuki, Kraków:**
 – wystawa *Andrzej Pawłowski 1925-1986*, 14.12.2002-19.01.2003. Prezentacja ponad 100 prac artysty (profesora krakowskiej ASP, współtwórcy Wydziału Form Przemysłowych, współzałożyciela Grupy Krakowskiej oraz Stowarzyszenia Projektantów Form Przemysłowych) związanych ze sztuką czystą;
 – wystawa *Katarzyna Kozyra // Łaźnia męska*, 16-23.02.2003. Prezentacja nie pokazywanej dotąd w Krakowie instalacji wideo, za którą artystka otrzymała Wyróżnienie Honorowe na Biennale w Wenecji (1999);
 – *Międzynarodowe Triennale Grafiki*, 19.08-2.11.2003.
5. **Galeria MCK, Kraków, Rynek Główny 25:**
 – wystawa *Masters of Light – Mistrzowie światła. Impresjonizm kalifornijski*, 5.02.-4.05.2003. Prezentacja 58 obrazów olejnych impresjonistów amerykańskich kolekcji The Irvine Museum. M. in.: Franz A. Bischof (1864-1929), Granville Redmond (1871-1935);
 – wystawa *Włodzimierz Kunz (1926-2002). Grafiki i malarstwo*, 1.09.-31.10.2003.
6. **Muzeum Narodowe, Kraków:**
 – wystawa *Twórczość Jacka Malczewskiego w zbiorach Lwowskiej Galerii Sztuki*, Arsenal Muzeum Książąt Czartoryskich, ul. Pijarska 8, 20.02-16.03.2003;
 – wystawa *Tadeusz Makowski 1882-1932*, 29.02-4.05.2003.
7. **Centrum Sztuki Współczesnej, Zamek Ujazdowski, Warszawa:** wystawa *Nan Goldin: Devil's Playground*, 15.02.-13.04.2003.
 Wystawa stanowi prezentację fotografii znanej amerykańskiej artystki, która w swych pracach porusza problematykę płci, intymności, uzależnień oraz choroby. Ekspozycji towarzyszą wykłady: Paweł Leszkowicz „Nan Goldin. Kompozycje z mężczyzn” (05.03.2003); Tomasz Kitliński „Z powodu płci” – tekst w interpretacji Jolanty Lothe (05.03.2003); Agata Jakubowska „Nan Goldin: Ballady o intymności” (02.04.2003).
8. **Muzeum Narodowe, Warszawa:** wystawa *Picasso. Przemiany*, 22.11.2002 -9.02.2003.
9. **Muzeum Rzeźby im. X. Dunikowskiego w Królikarni, Warszawa:** wystawa *Pan Picasso i ja*, 10.01.-9.03.2003.

10. **Zachęta, Warszawa:**

– wystawa *Louise Bourgeois: Geometria i pożądanie*, 10.01.-10.02.2003. Kurator: Adam Budak.

Na wystawie prezentowane były rysunki, rzeźby, grafiki oraz instalacje – najstarsze z nich pochodziły z lat 40. Najnowsze instalacje architektoniczno – rzeźbiarskie „Cells” pokazywane były w zeszłym roku na „Documenta XI”. Ekspozycji towarzyszyło sympozjum „Wokół dzieła Louise Bourgeois” (11.01.2003), na którym wygłoszone zostały referaty Mieke Bal, Marii Poprząckiej, Magdaleny Abakanowicz i Ewy Kuryluk. Odbył się także pokaz filmu „Louise Bourgeois at Close Quarters” (23.01.2003), a 9 lutego b.r. prof. Griselda Pollock (Uniwersytet w Leeds), specjalizująca się w problematyce feminizmu w społecznej historii sztuki, teorii kultury oraz psychoanalizy wygłosiła wykład „Old bones and cocktail dresses: Louise Bourgeois and the question of age”;

– wystawa Ewy Kuryluk *Ludzie z powietrza. Retrospektywa. Malarstwo, rysunek, fotografia, instalacje*, 21.01-2.03.2003.

Wystawa przedstawia prace Kuryluk z czterdziestoletniego okresu działalności artystycznej. Ekspozycja obejmuje pierwsze rysunki, grafiki, obrazy utrzymane w konwencji nadrealizmu, który później ustępuje miejsca, inspirowanemu kulturą amerykańską, hiperrealizmowi;

– wystawa Jana Berdyszaka, 17.02.-19.03.2003.

11. **Biuro Wystaw Artystycznych, Lublin:** wystawa twórczości J. Lisa (1935-1997), 31.01.-23.02.2003, absolwenta warszawskiej ASP (dyplom w 1964), pracownika Wydziału Artystycznego UMCS, od 1977 prezesa lubelskiego oddziału ZPAP.

12. **Galeria Sztuki „Wirydarz”, Lubelska Szkoły Biznesu-Szkoły Wyższej, Lublin:** wystawa Jacka Waltosia, 14.02.-14.03.2003. Galeria „Wirydarz” realizuje pomysł prezentacji artystów grupy Wprost (m. in. Zb. Grzywacz i L. Sopocki), działającej w latach 1966-1986.

13. **Muzeum Lubelskie na Zamku, Lublin:**

– wystawa twórczości plastycznej B. Schulza *Mityzacja rzeczywistości*, 19.11-31.12.2002. Prezentacja 71 prac wypożyczonych z warszawskiego Muzeum Literatury;

– wystawa grafik F. Goyi, 22.03.-30.04.2003. Prezentacja 80 rycin będących autorskimi egzemplarzami pochodzącymi ze zbiorów Towarzystwa Naukowego Płockiego.

14. **Galeria ASP, Łódź, ul. Wojska Polskiego 121:** wystawa *Spod znaku geometrii. Kolekcja autorska Bożeny Kowalskiej*, do 27.02.2003. Ekspozycja poświęcona wielu wybitnym twórcom polskim i zagranicznym posługującym się językiem geometrii.

15. **Muzeum Sztuki, Łódź, ul. Więckowskiego 36:**

– wystawa monograficzna *Karol Hiller (1891-1939). Nowe widzenie*, do 30.03.2003, z cyklu wystaw poświęconych najwybitniejszym twórcom łódzkiej awangardy;

– ekspozycja *Antoni Starczewski (1924-2000)*, do 30.03.2003. Wystawa monograficzna jednego z najwybitniejszych absolwentów łódzkiej PWSSP i profesora ASP w Łodzi, prezentująca kompleksowo jego dorobek: malarstwo, rzeźba ceramiczna, tkanina, grafika, rysunek, instalacje, nagrania, dokumentacje. Część ekspozycji w Galerii 86, Al. Kościuszki 24.

INFORMACJE OGÓLNE

- 24.01.2002 podczas zebrania Rady Redakcyjnej „Sztuki i Filozofii” przyjęto rezygnację dr hab. Hanny Puszko-Miś z funkcji redaktora naczelnego. Na stanowisko redaktora naczelnego wybrano prof. dr hab. Iwonę Lorenc. Do Rady Redakcyjnej przyjęto także dwoje nowych członków: prof. dr hab. Annę Zeidler-Janiszewską (UŁ) oraz prof. dr hab. Andrzeja Bronka (KUL).
- Po rozwiązaniu Instytutu Kultury patronat nad „Kulturą Współczesną” w tym samym składzie redakcyjnym przejęło Narodowe Centrum Kultury przy Ministerstwie Kultury.
- 31.01.2003 podczas Walnego Zgromadzenia Delegatów PTF prof. dr hab. Franciszek Chmielowski (UJ) wystąpił z inicjatywą reaktywowania sekcji estetycznej. Po odmowie przyjęcia funkcji przewodniczącego przez prof. dr hab. Władysława Stróżewskiego powołano na to stanowisko Wnioskodawcę, który podjął się formalnej organizacji sekcji.

INFORMACJE ZARZĄDU

– Do Towarzystwa należy obecnie 66 osób. Towarzystwo jest więc trzykrotnie liczniejsze niż grono członków-założycieli.

– Otwarte zostało konto bankowe Towarzystwa:

PKO BP S.A. I Oddział w Krakowie 09 10202892 110970003

– Dziękujemy za wpłacanie składek członkowskich.

– Działa już strona internetowa: www.iphils.uj.edu.pl/pte oraz adres e-mailowy: pte@iphils.uj.edu.pl

– Powoli wyłania się kształt naszego Biuletynu. Mamy pierwszych członków korespondentów, lecz dla zapewnienia pełnego serwisu informacyjnego konieczne jest poszerzenie ich listy. Redakcja Biuletynu zwraca się z prośbą o nadsyłanie uwag i propozycji.

W dniach 24-25.10.2003 w Puszczykowie pod Poznaniem miało miejsce Jubileuszowe Spotkanie ku czci Profesor Teresy Kostyrko, na które przybyli estetycy i humaniści z całej Polski. Dostojnej Jubilatce wręczono książkę pamiątkową.

Książka *Drogi i ścieżki filozofii kultury. Miscellanea dedykowane Profesor Teresie Kostyrko przez przyjaciół i współpracowników dla uczczenia Jej działalności akademickiej*, wydana w ubiegłym roku w Poznaniu pod redakcją Jerzego Kmity, Jacka Sójki i Anny Zeidler-Janiszewskiej, ma charakter okolicznościowy. Nic też dziwnego, że dobór tekstów, a nawet ramowy układ treści odzwierciedla najważniejsze zainteresowania naukowe Teresy Kostyrko, dzielone między filozofię kultury, estetykę i sztukę współczesną oraz zagadnienia powiązane z najnowszym stanem humanistyki, jej metodologicznymi i ogólnofilozoficznymi dylematami.

Pierwsza część książki zawiera teksty dotyczące filozofii kultury i filozofii sztuki. Łączy je w zasadzie próba spojrzenia na całość kultury i refleksji nad nią z punktu widzenia problemów, które nasuwają się estetykom, a przyjęte przez autorów perspektywy mieszczą się w szerokim spektrum od zmodyfikowanej fenomenologii po stanowiska określane mianem postmodernistycznych.

Teksty poświęcone sztuce współczesnej zebrane zostały w drugiej części książki. Niektóre z nich podejmują wciąż atrakcyjny wątek nowej sytuacji awangardy i jej ewentualnego zmierzchu, sztuki postmodernistycznej, a nawet, w odniesieniu do architektury, jej odchodzenia do historii. Autorzy podjęli jednak również inne wątki, nie tylko powiązane ze zjawiskami z kręgu mediów, ale też dotyczące współczesnego statusu krytyki artystycznej, interpretacji pojedynczych dzieł, a nawet zależności teatru i magii oraz kilku innych, bardziej ogólnych problemów.

Wreszcie w trzeciej części pojawiają się artykuły powiązane z problemami nie związanymi ze sztuką i estetyką, a więc z zakresu ogólnej filozofii kultury i refleksji nad samą humanistyką. Również tutaj spektrum problemów jest bardzo szerokie i sięga od kwestii naukowego statusu wiedzy humanistycznej i projektu humanistyki zintegrowanej, poprzez problematykę etyki i moralności, po praktyczne zagadnienia, związane z reformą oświaty i społecznym ruchem kulturalnym w Polsce oraz szczegółowy problem zależności między modą a obyczajem.

Autorzy poszczególnych artykułów nie komentują naukowych osiągnięć Teresy Kostyrko, ale obracają się w bliskim Jej kręgu tematycznym, proponując rozwiązania i tropy niejednokrotnie odległe od pozycji, jakie zajmuje Jubilatka. Dzięki temu książka przekształca się w coś w rodzaju panoramy polskiej humanistyki, z konieczności niepełnej, ale niezwykle ciekawej i w wysokim stopniu reprezentatywnej. Cała praca nie nosi więc niepotrzebnego piętna roboty okolicznościowej, a raczej poważnego przedsięwzięcia myślowego.

Książce towarzyszą reprodukcje prac artystów, których twórczość stanowiła i stanowi przedmiot zainteresowań badawczych Teresy Kostyrko oraz drukowany u dołu stron dramat *Kobro* Alicji Kuczyńskiej. Warto nadmienić, że tej niezwykle interesującej książce atrakcyjny kształt graficzny nadał Jan Berdyszak.

Krzysztof Moraczewski

Instytut Kulturoznawstwa UAM